

Další vzdělávání a rozvoj kompetencí

Výsledky mezinárodního výzkumu OECD PIAAC v
České republice a jejich implikace pro veřejné politiky

Konference, 27.11.2013

Věra Czesaná, Národní vzdělávací fond

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

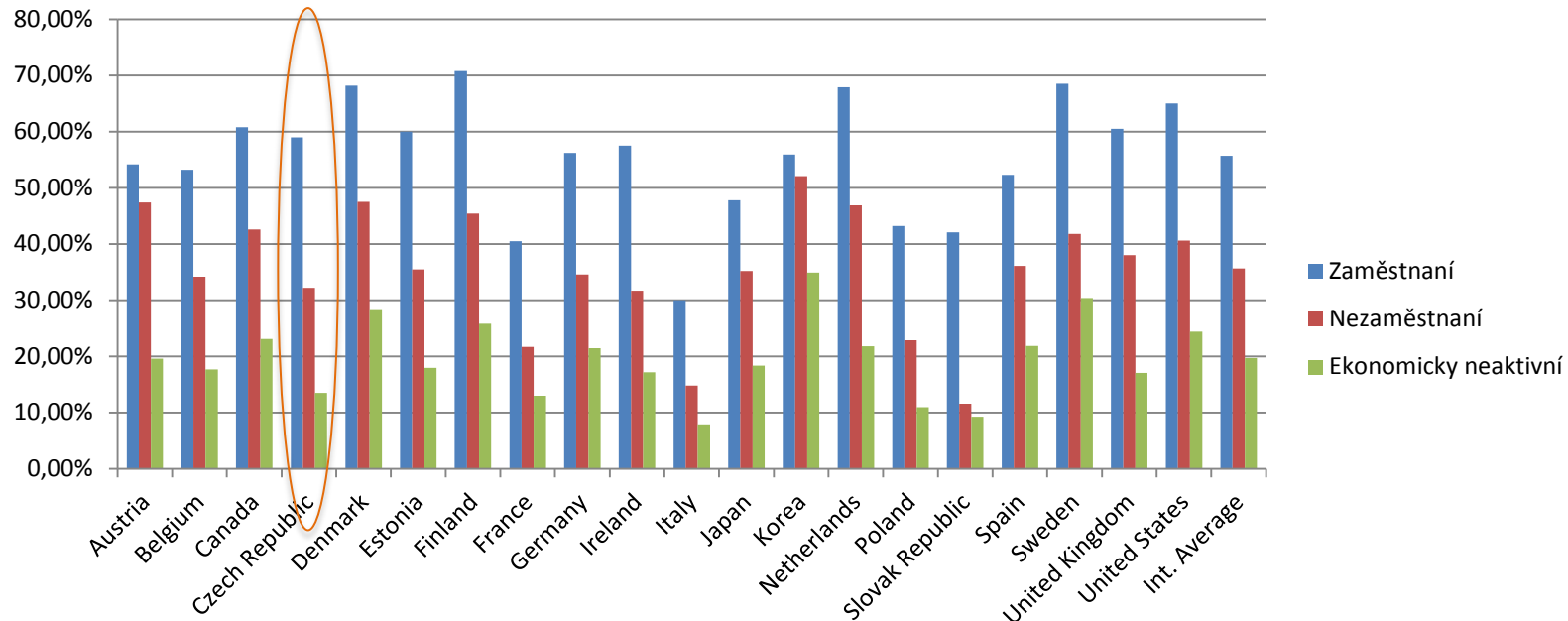
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

- ❑ Vazba mezi DV a gramotností
- ❑ Účast na DV v mezinárodním srovnání
- ❑ Vliv DV na kompetence různých sociálních skupin
- ❑ Bariéry účasti na DV a koho nejčastěji postihují
- ❑ Implikace pro vzdělávací politiku

PIAAC Další vzdělávání a rozvoj kompetencí

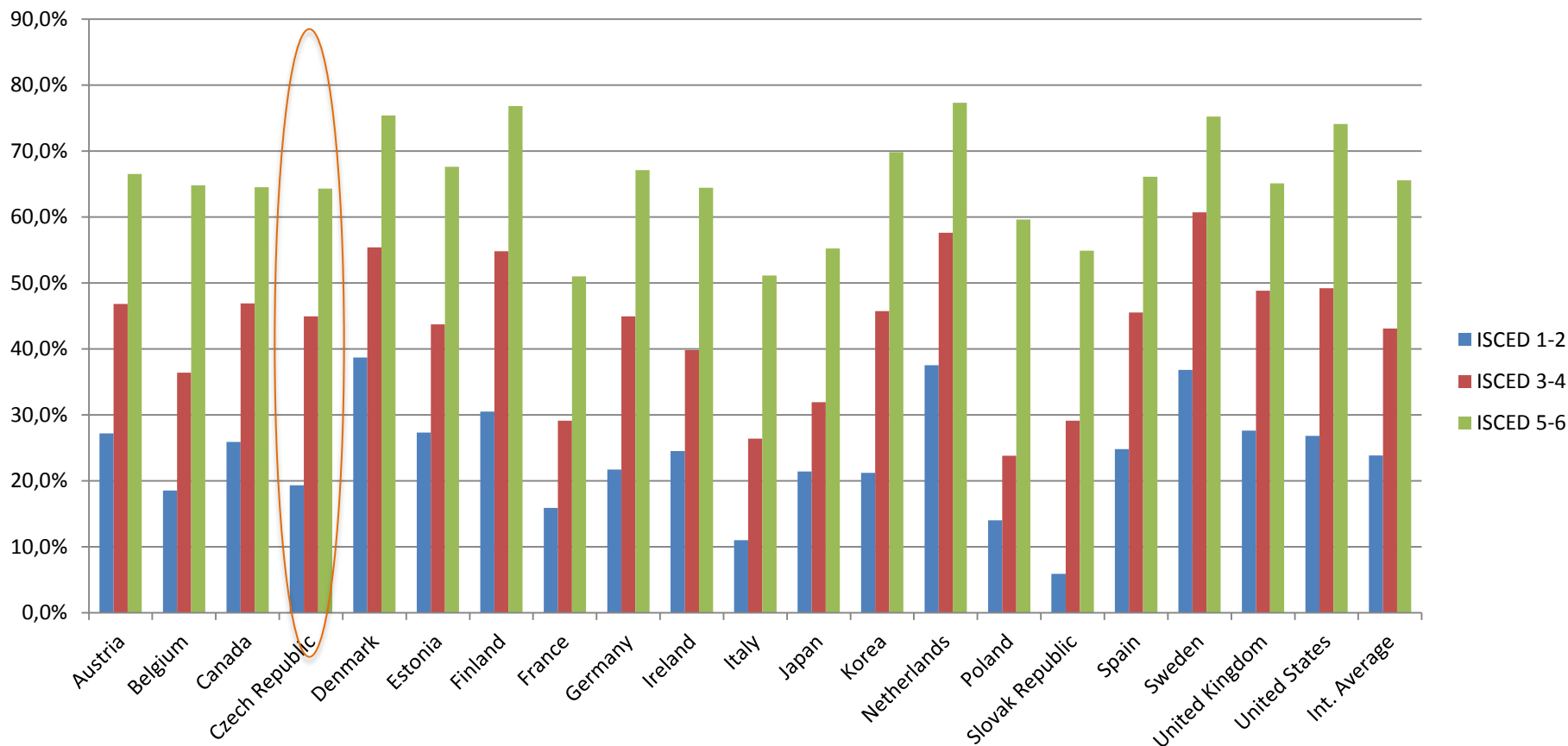
- PIAAC – prokázal, že účast v DV významně ovlivňuje postavení jedince na trhu práce
- Vztah DV a funkční gramotnosti je významný a oboustranný
- Formy DV: formální, neformální a informální - všechny složky byly sledovány v šetření PIAAC
- Lidé s vyššími funkční gramotností se účastní dalšího vzdělávání s větší pravděpodobností a také ve větším rozsahu co do počtu vzdělávacích aktivit během roku i celkového počtu hodin, které ve vzdělávání stráví.
- Nejvýraznější rozdíly v úrovni kompetencí mezi účastníky a neúčastníky DV se projevují v určitých kritických skupinách populace – pro ně je také přínos DV největší

Účast na neformálním vzdělání dle postavení na TP

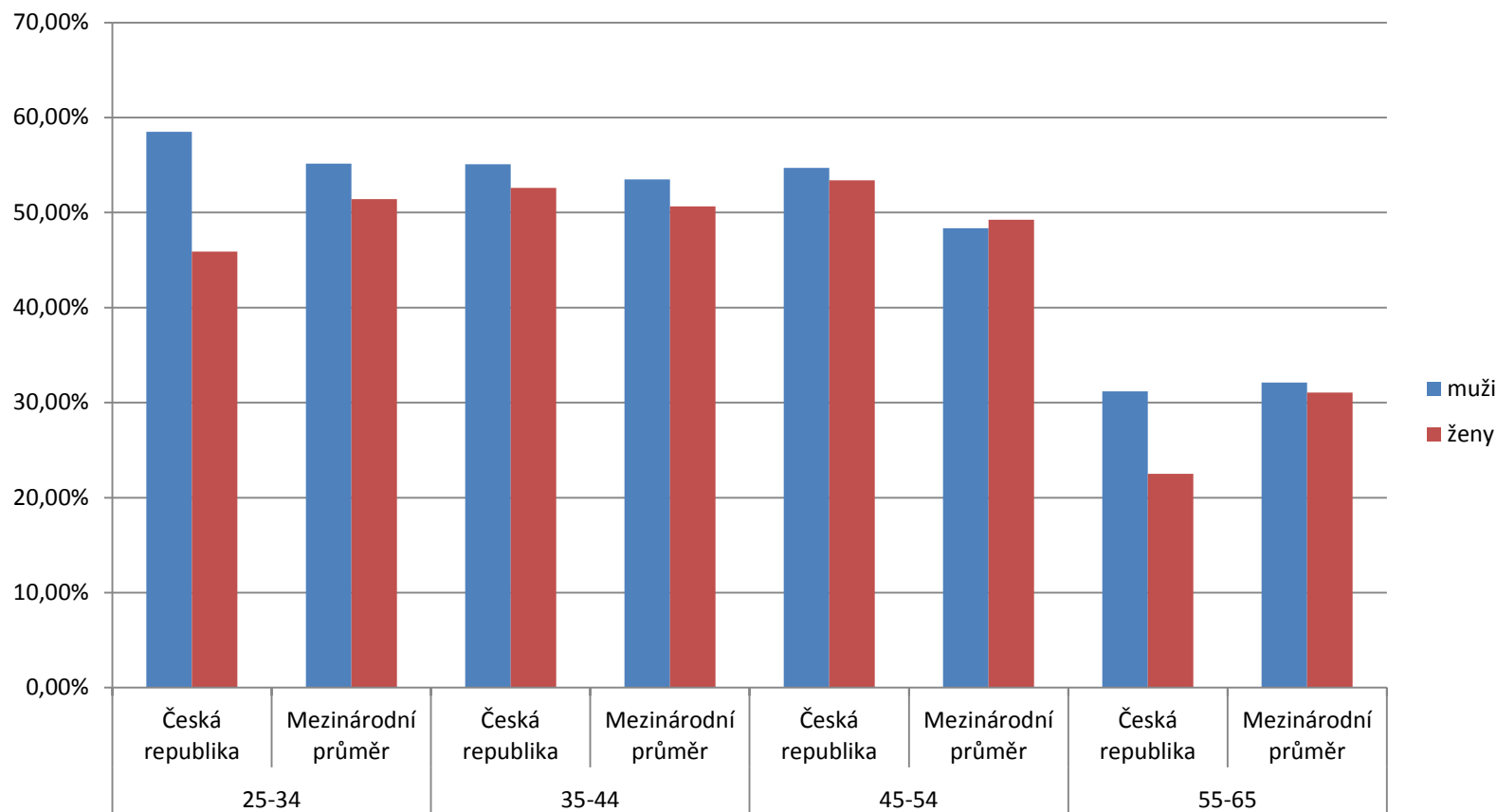
- míra účasti na DV v ČR je zhruba **na průměru zemí OECD** účastníků se PIAAC (46%), ovšem ve srovnání s vyspělými zeměmi silně zaostává (Německo 50%, severské země kolem 60%).
- v posledních letech česká populace **stagnuje** (data AES), zatímco evropský průměr se stále zlepšuje. Rozdíl v chování mužů a žen - zájem českých mužů o DV se snížil, zatímco u žen došlo ke zvýšení na úroveň mužů.
- výrazné **nerovnosti** a zaostávání některých sociálních skupin

Účast na neformálním vzdělávání dle vzdělanostních skupin

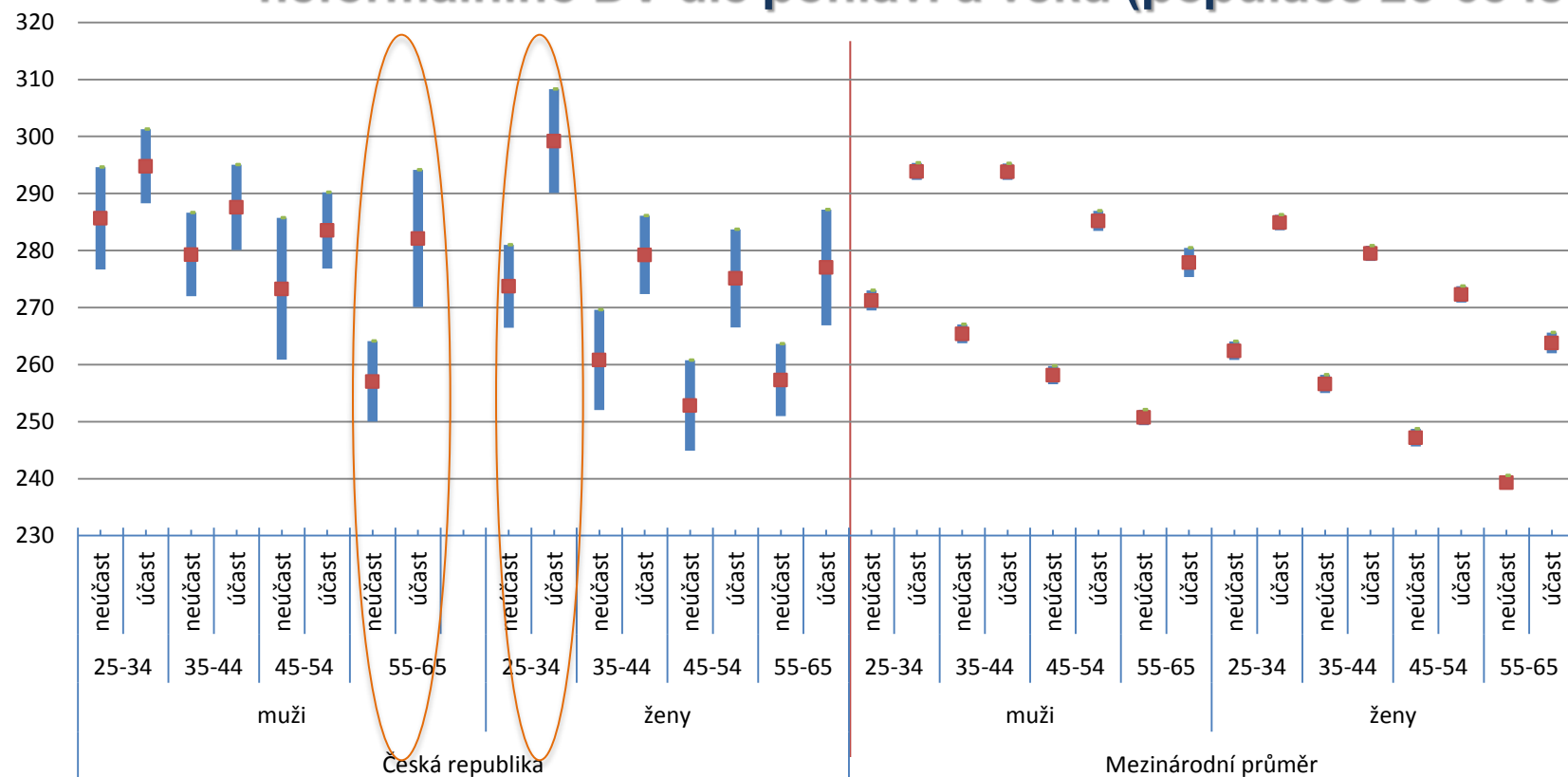
- Ve všech zemích existují velké rozdíly v míře, v jaké jsou do DV zapojeny skupiny osob různých vzdělanostních kategorií – výrazné zaostávání nízkokvalifikovaných osob ČR

Účast na DV v posledních 12 měsících - věk

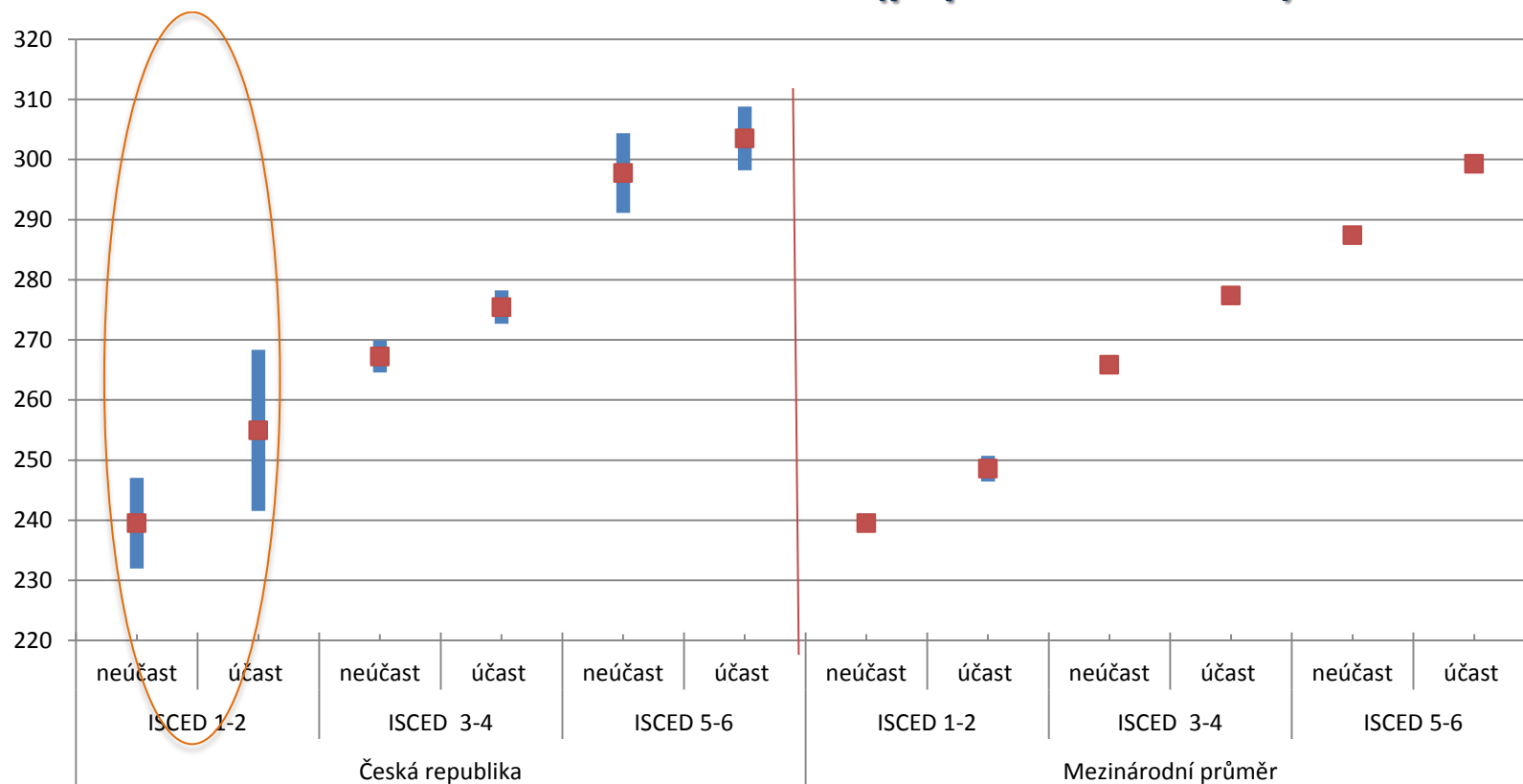
- Míra zapojení starších osob v předdůchodovém věku do DV je ve všech zemích oproti ostatním skupinám podstatně nižší – platí to i pro ČR (dřívější odchod do důchodu příčina i důsledek)
- Výrazně znevýhodněná skupina – ženy ve věku aktivního mateřství

Numerická gramotnost účastníků a neúčastníků neformálního DV dle pohlaví a věku (populace 25-65 let)

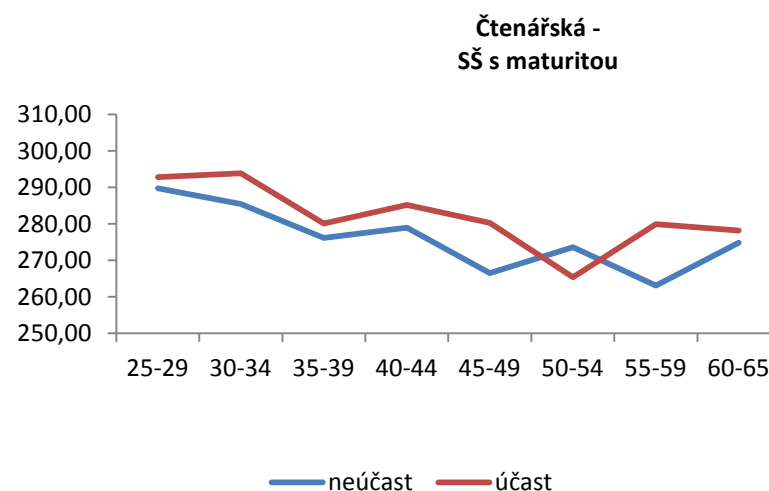
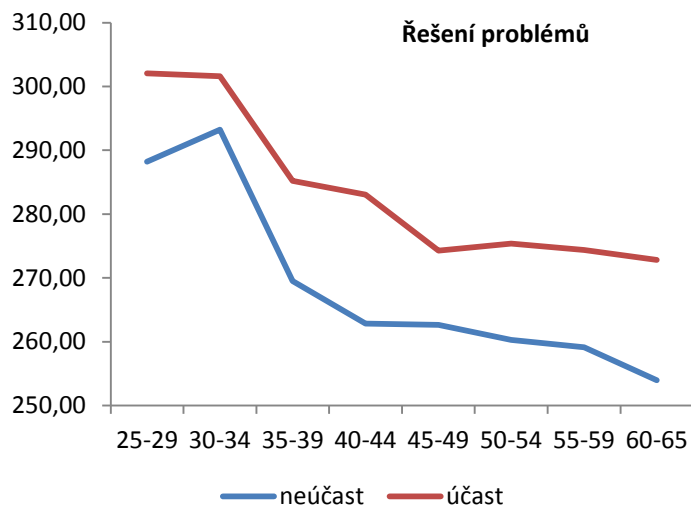
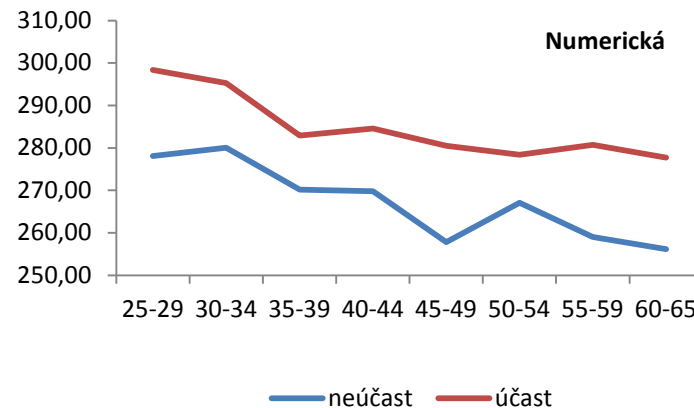
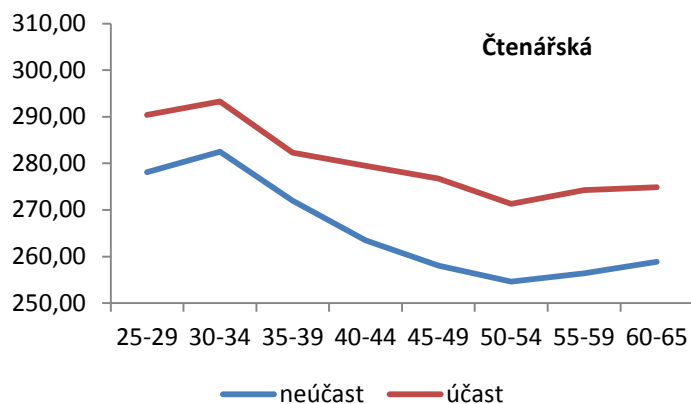
- NFDV – typická forma vzdělávání dospělých 25-65 let. Velké rozdíly mezi účastníky a neúčastníky DV ve všech zemích
- v ČR největší rozdíly v kompetencích se koncentrují do urč. věkových skupin M 55-65 (**předdůchodový věk**), Ž 25-34 (**věk aktivního mateřství**)
- kritická období ➡ specifická podpůrná opatření (podpora zaměstnavatelů, vzdělávací programy široce přístupné včetně moderních forem a médií)

Čtenářská gramotnost účastníků a neúčastníků neformálního DV dle dosažené úrovně vzdělání (populace 25-65 let)

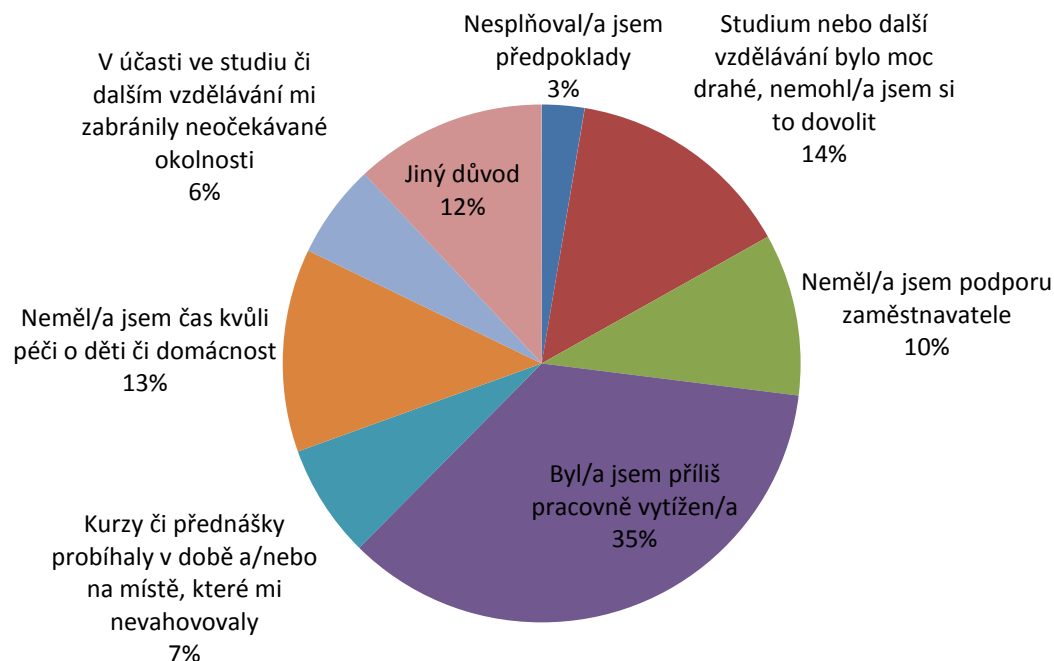

- Velmi výrazné rozdíly v kompetencích mezi účastníky a neúčastníky DV jsou v ČR ve skupině osob se **základním vzděláním**
- Uvnitř této skupiny je i největší **rozptýl v kompetencích** – různorodost důvodů proč tyto osoby nedosáhly vyšší úrovně vzdělání ➡ Efektivní podpora účasti těchto osob v dalším vzdělávání by tedy měla být více zacílená a individualizovaná.

DV zpomaluje pokles kompetencí s věkem

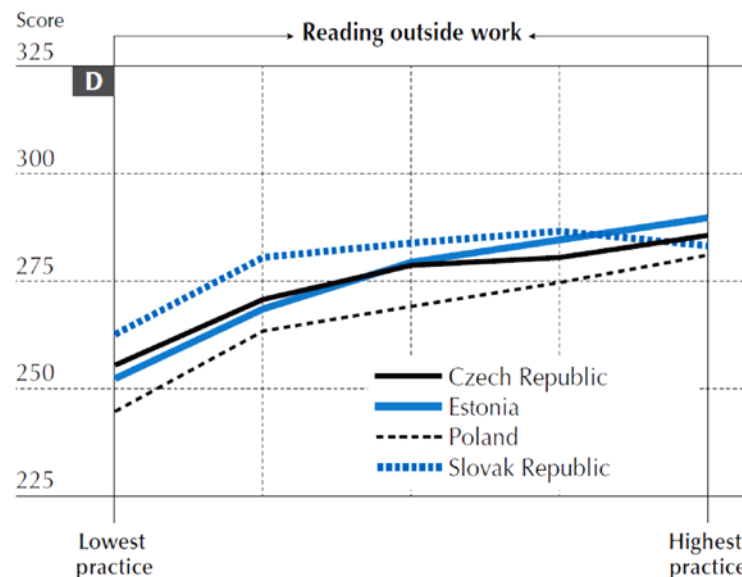
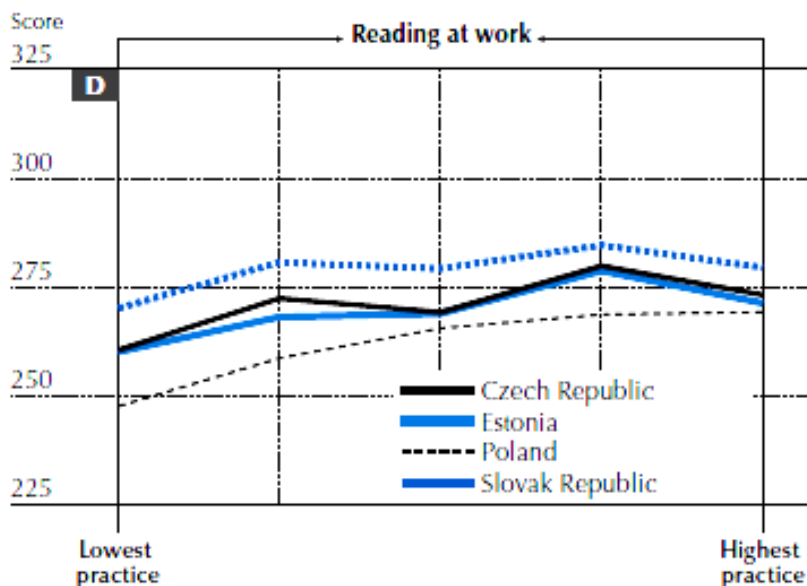
Nejdůležitější důvod neúčasti na vzdělávání u lidí, kteří měli zájem se zúčastnit

- Překážky DV : vytíženost v práci, finanční překážky, péče o rodinu
- Péče o rodinu – druhá nejčastější překážka pro ženy s nejvyšší funkční gramotností (úroveň 4a5) ➡ Nabídka DV ve vhodném čase a formě
- Nedostatek podpory zaměstnavatelů je u žen vyšší než u mužů ➡ stimulace zaměstnavatelů a podpora DV mimo zaměstnání

- Informální učení: neorganizované učení prostřednictvím aktivit **v zaměstnání** - součást výkonu profese) a v běžném životě - **volnočasové aktivity**.
- Šetření PIAAC sledovalo - jaké aktivity a jak často jsou vykonávány.
- Vazba mezi kompetencemi a oběma typy informálního učení je silná - i při kontrole pro věk, pohlaví a vzdělání – „**use it or lose it**“
- Informální učení a získávání zkušeností **ve volném čase** a běžném životě má o něco silnější vazbu a **výraznější efekt** na kompetence, než informální učení v práci.

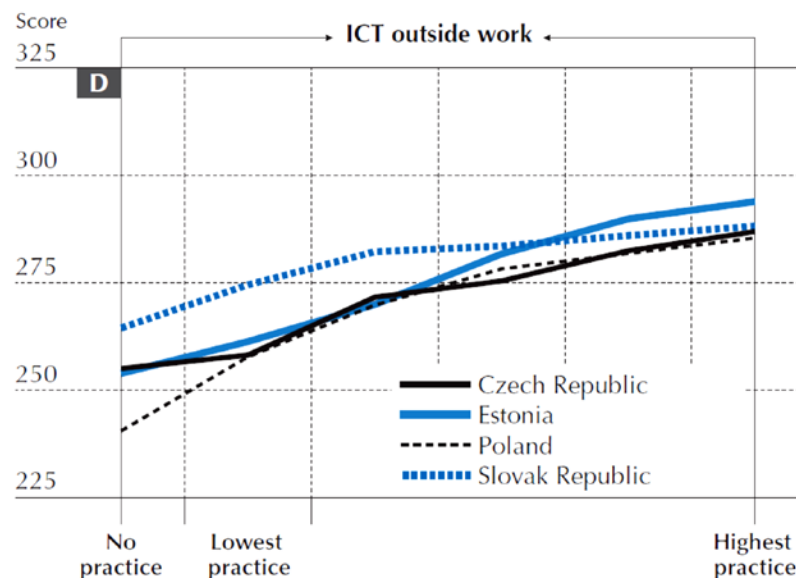
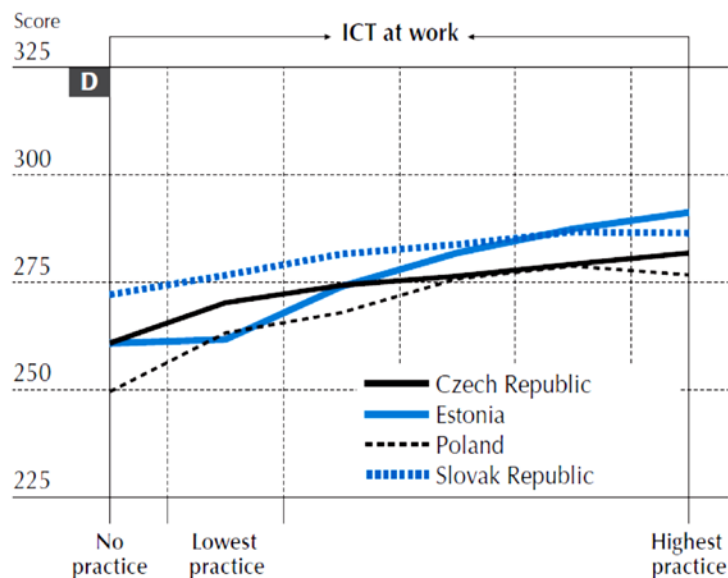
Vazba čtenářských dovedností a informálního učení

➤ S úrovní čtenářské gramotnosti souvisí čtení a psaní doma ve větší míře než v práci. Vysvětlení: práce s texty v zaměstnání má zřejmě spíše rutinní charakter, kdy se opakuje jedna šablona vyjadřování (často jde o formuláře, instrukce, příručky, zprávy) a platí to i pro složitější formy textů. Schopnost získat podstatné informace i z neznámého textu vyžaduje variabilnější průpravu a zkušenosti s prací s různými typy textů - což více poskytuje čtení a psaní ve volném čase.

➤ Lidé s vyšší úrovní čtenářské gramotnosti se věnují čtení ve volném čase častěji. Ve všech věkových skupinách je souvislost čtení ve volném čase a úrovně funkční gramotnosti podobně silná, s rostoucím věkem se nemění.¹²

Vazba řešení problémů v IT prostředí a informálního učení

- Schopnost řešit problémy v prostředí IT souvisí používáním počítače v práci i ve volném čase; o něco větší vliv volnočasových aktivit .

Poučíme se?

- **Vazba mezi účastí na DV a kompetencemi** je silná – DV přináší nejen specifické znalosti a dovednosti pro výkon zaměstnání, ale zvyšuje i obecnou gramotnost.
- Úroveň gramotnosti zpětně ovlivňuje zapojení jednotlivců do DV důležité je zajistit, **aby oboustranná vazba vedla k vzestupné závislosti** nikoliv k sestupné.
- Udržování základních dovedností u **starších věkových kohort**, kdy dochází k oslabování kognitivních schopností jednotlivce, je stejně důležité jako jejich rozvoj u mladé populace.
- **Ženy** - nedostatek podpory zaměstnavatelů, během rodičovské dovolené bez ohledu na profesní zařazení přístup k firemnímu vzdělávání úplně ztrácejí. Nedostatečný přístup k DV má negativní vliv na další uplatnění a nevyužitý potenciál systémově zlepšit přístup k DV: tlak na zaměstnavatele + další možnosti DV vč. e-learningu + stimulace + doprovodné služby během vzdělávání (hlídání dětí apod.)
- Velkou výzvou pro další vzdělávání v ČR a systém jeho podpory a rozvoje zůstává **zapojení osob s nižším vzděláním a mimo zaměstnání** a zvýšení jeho intenzity.

- Bariéry účasti na dalším vzdělávání spočívají v oblasti **postojů** k němu a **věcných bariér** pro specifické skupiny → důležité je vytvořit **kulturu vzdělávání**: povědomí, dostatek příležitostí, stabilní a fungující pravidla v systému DV.
- **Poradenské a informační služby** nefungují dostatečně tak, aby zvyšovaly povědomí o důležitosti DV a pomáhaly vybírat v nabídce DV – s ohledem na specifické nároky různých sociálních skupin.
- Měly by být rovněž nastaveny **programové nástroje**, které by skutečně efektivně podpořily vzdělávání nízkokvalifikovaných osob jak v rámci podnikového vzdělávání, tak v rámci rekvalifikací a programů organizovaných úřady práce či jinými orgány (příklady severských zemí).
- Obecnou gramotnost a základní kompetence lze rozvíjet nejen prostřednictvím organizovaných programů a kurzů, ale i netradičními způsoby a prostřednictvím **informálního učení** – velká rezerva a význam zejména pro sociální skupiny, které mají významné bariéry (objektivní i subjektivní) pro zapojení do kurzů tradičního typu.

DĚKUJI ZA POZORNOST

Věra Czesaná
Národní vzdělávací fond, o.p.s.
czesana@nvf.cz

DALŠÍ INFORMACE

Česká webová stránka: www.piaac.cz

Webové stránky OECD: <http://www.oecd.org/site/piaac>, <http://skills.oecd.org>

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky